

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 13 /1983-84 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till landstinget med förslag till landskapslag angående Ålands representation i Nordiska rådet.

Landstinget har den 30 november 1983 inbegärt lagutskottets yttrande över framställningen. Med anledning härav får utskottet, som hört den av landstinget valda medlemmen i Nordiska rådet, ltm Olof Jansson och t.f. notarien Elisabeth Naucmér, lantrådet Folke Woivalin, lagberedningschefen Christer Jansson och t.f.kanslichefen Göran Lindholm, värdsamt anföra följande.

De förändringar framställningen innehåller i jämförelse med gällande lag (29/70) föranleds huvudsakligen av de ändringar som genomförs i det s.k. Helsingforsavtalet. Landstingets bifall till dessa ändringar har aktualiserats genom republikens presidents framställning nr 6/1983-84, vilken utskottet behandlat parallellt med föreliggande framställning. Den sistnämnda framställningen berör främst sättet för hur landstingets och landskapsstyrelsens representanter i Nordiska rådet i fortsättningen skall utses. Genom ändringar i Helsingforsavtalet utökas landstingets medlemmar i rådet från en till två medan landskapsstyrelsen får utse det antal representanter den önskar i stället för en som nu. Utskottet har omfattat framställningen med några mindre ändringar. I fråga om lagens ikraftträdande och sättet att första gången utse det utökade antalet medlemmar har utskottet dock föreslagit ett annat förfarande, för vilket redogörs närmare nedan.

Detaljmotivering:

2 §. Utskottet har ansett en något längre tid för förrättande av valet motiverad med beaktande av de många andra konstituerande åtgärderna vid landstingsårets början.

Utskottet har även diskuterat sättet för val av medlemmarna och konstaterar, i likhet med landskapsstyrelsen, att landstingsordningen förutsätter proportionellt valsätt då två eller flera personer skall väljas. Detta måste även anses ändamålsenligt med beaktande av ordalydelsen i Helsingforsavtalets 47 artikel 3 stycket, vari uttryckligen påpekas att "vid val skola olika politiska meningsriktningar givas representation i rådet".

4 §. Enligt en ändring av den svenskspråkiga lagtexten används numera i rikslagstiftningen benämningen "Finlands delegation i Nordiska rådet". Motsvarande ändring föreslås införd i paragrafen.

Utskottet har tillagt ett nytt 2 mom. innehållande bestämmelser om val av presidium för Ålands delegation. En sådan föreskrift har ansetts nödvändig för att ge arbetet inom delegationen en viss ram. Övriga regler torde kunna utfärdas i en arbetsordning eller motsvarande.

Utskottet konstaterar att den föreslagna åländska delegationen till dess handläggningen av nordiska ärenden i landskapet funnit fastare former kommer att utgöra ett lämpligt forum för förberedande diskussioner angående landskapets ställningstaganden i nordiska sammanhang. Betydelsen härav har tidigare berörts i hemställningsmotionen nr 42/1981-82 och lagutskottets betänkande nr 18/1982-83 över samma motion.

6 §. Utskottet anser inte meddelande vara en helt ändamålsenlig form för att avge delegationens årliga berättelse. Meddelande är närmast ett sätt för landskapsstyrelsen att presentera vissa av sina synpunkter eller riktlinjer för landstinget medan tonvikten i delegationens berättelse läggs vid landstingets egna representanters verksamhet. Berättelsen bör därför direkt föreläggas landstinget av delegationen. I landskapsstyrelsens förvaltningsberättelse ingår ett avsnitt om nordiskt samarbete som bör kvarstå och även vid behov utvidgas.

7 §. Med beaktande av att frågan om delegationens verksamhetsformer ännu skall utredas vidare föreslås en mindre ändring i lagtexten. Utskottet avser likväl inte att minska landskapsstyrelsens möjligheter att uppta anslag för ändamålet om behov därav prövas föreligga.

Ikraftträdelsebestämmelsen: Lagförslaget föreslås träda i kraft den 15 februari 1984. Med tanke på den redan nu långt framskridna tiden och den i självstyrelselagens 14 § 2 mom. förutsatta tiden om tre månader inom vilken presidenten kan förordna om att ett landstingsbeslut förfaller, föreslår utskottet att lagen träder i kraft så snart den utfärdats. Detta datum infaller av allt att döma senare än det av landskapsstyrelsen föreslagna ikraftträdandet.

För att inte äventyra landskapets rätt att vid nästa rådssession i Stockholm i slutet av februari 1984 representeras av två valda medlemmar, föreslår utskottet ett liknande övergångsförfarande som tillämpades då landstinget den 12 december 1969 första gången valde medlem i Nordiska rådet. Valet förrättades då "under förutsättning att Nordiska rådets stadga ändras så att landstinget berättigas utse en medlem i Finlands delegation". Den nu gällande landskapslagen om Ålands representation i Nordiska rådet hade vid

den tidpunkten förelagts landstinget för behandling men inte slutbehandlats eftersom de grundläggande förändringarna i den sammordiska överenskommelsen då ännu inte var färdigbehandlade.

Förslaget innebär att landstinget med stöd av en särskild kläm, som utskottet nedan föreslår, redan innan innevarande höstsession avslutas, förrättar val av en andra medlem i Nordiska rådet jämte en personlig suppleant för denne. Ett sådant förfarande måste anses riktigt eftersom det reviderade Helsingfors-avtalet utgår från att Ålands medlemsantal skall utvidgas till två. Även rikslagen om Finlands delegation i Nordiska rådet har ändrats så att landstinget skall välja två medlemmar till Finlands delegation. Ändringarna i Helsingfors-avtalet, på vilka utskottet i sitt betänkande nr 10/1983-84 yrkat bifall, träder i kraft 30 dagar efter det samtliga nordiska länder ratificerat överenskommelsen. Avsikten är att samtliga stater skall ha deponerat sina ratifikationsinstrument hos Finlands utrikesministerium före nyåret 1984. Ändringarna i överenskommelsen skulle då träda i kraft omkring den 1 februari 1984, d.v.s. i god tid före det rådssessionen inleds den 27 februari. Åland kan och bör således vid denna session företrädas av två medlemmar. Även för landskapsstyrelsens del bör det reviderade Helsingfors-avtalet och den ändrade rikslagen då kunna tillämpas i fråga om antalet representanter.

Utskottet föreslår att val av medlemmar och övriga representanter i Nordiska rådet enligt det nu föreliggande lagförslaget första gången skulle ske omedelbart sedan lagen trätt i kraft. Detta val kan då beräknas ske under nästkommande vårsession 1984. Förslaget innebär att den medlem och suppleant som landstinget valt den 4 november 1983 enligt gällande lag skulle kvarstå i sina uppdrag över rådssessionen i Stockholm men att deras mandat skulle upphöra i och med den nya lagens ikraftträdande och därav följande nyval. Utskottet förutsätter vidare att valet av den andra rådsmedlemmen, som föreslås ske i stöd av den tillbetänkandet fogade klämman, verkställs så att även detta mandat upphör i och med det val som landstinget föreslås förrätta efter lagens ikraftträdande.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet vördsamt föreslå
att Landstinget måtte antaga lagförslaget
i följande lydelse:

L a n d s k a p s l a g
om Ålands representation i Nordiska rådet.

I enlighet med landstingets beslut stadgas:

1 §.

(Lika som i framställningen).

2 §.

Vid lagtima möte utser landstinget, inom sju dagar från landstingets öppnande, två av dess ledamöter till medlemmar av Nordiska rådet. Samtidigt utses två personliga suppleanter för dem.

(2 mom. lika som i framställningen).

3 §.

(Lika som i framställningen).

4 §.

De av landstinget valda medlemmarna och de av landskapsstyrelsen utsedda representanterna bildar Ålands delegation i Nordiska rådet. Ålands delegation utgör en del av Finlands delegation i Nordiska rådet.

Ålands delegation väljer inom sig ordförande och viceordförande. Till ordförande skall väljas en av de medlemmar landstinget utsett.

5 §.

(Lika som i framställningen).

6 §.

Ålands delegation vid Nordiska rådet skall årligen uppgöra och till landstinget överlämna en berättelse över Nordiska rådets verksamhet under det sist förflutna året. Berättelsen kan bestå av Finlands delegations i Nordiska rådet berättelse jämte nödigbefunna tillägg. (Uteslutn.)

7 §.

I landskapets ordinarie årsstat skall årligen upptas anslag för arvoden, traktamenten och resekostnadsersättning till medlemmarna i Ålands delegation vid Nordiska rådet. Anslag kan även upptas för avlönande av till Ålands delegation knuten kanslipersonal och sakkunniga.

Denna lag träder omedelbart i kraft (uteslutn.) Samtidigt upphör landskapslagen om Ålands representation i Nordiska rådet (29/70) (uteslutn.) att gälla. Val av medlemmar och övriga representanter i Nordiska rådet samt suppleanter för dem enligt denna lag sker första gången under landstingets vårsession 1984 så snart detta kan ske efter lagens ikraftträdande. De valda tillträder omedelbart sina uppdrag. Samtidigt upphör mandaten för dem som valts till samma uppdrag med stöd av den tidigare landskapslagen om Ålands representation i Nordiska rådet.

Utskottet föreslår vidare

att Landstinget med stöd av den ändrade samarbetsöverenskommelsen mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige före höstsessionens avslutning inom sig för tiden fram till dess nytt val förrättas enligt landskapslagen om Ålands representation i Nordiska rådet, väljer en i överenskommelsen förutsatt andra medlem i Nordiska rådet jämte personlig suppleant för denne, vilka tillträder sina uppdrag så snart ändringarna i samarbetsöverenskommelsen bringats i kraft.

Mariehamn den 21 december 1983.

På lagutskottets vägnar:

Sune Eriksson
ordförande

Lars Ingmar Johansson
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordf. Sune Eriksson, v.ordf. Wiklöf samt medlemmarna Andersson, Börje Eriksson och J.-E.Lindfors.